

Το **Μοντέλο των Τεσσάρων Πόρων** των Luke & Freebody (1999) είναι ένα πολύτιμο εργαλείο για την καλλιέργεια πολυγραμματισμών. Αντιμετωπίζει τον γραμματισμό όχι απλώς ως ικανότητα ανάγνωσης και γραφής, αλλά ως σύνθετη κοινωνική, γλωσσική και κριτική δεξιότητα. Σύμφωνα με αυτό το μοντέλο, ο μαθητής καλείται να αναλάβει τέσσερις διαφορετικούς ρόλους, που αντιστοιχούν σε τέσσερις πόρους – ή δεξιότητες – γραμματισμού.

1. Αποκωδικοποιητής (Code breaker)

Ο μαθητής αποκτά τις βασικές τεχνικές γνώσεις της γλώσσας: φωνητική, γραμματική, σύνταξη, ορθογραφία, σημεία στίξης.

Παραδείγματα:

- Σε ένα μάθημα αγγλικών, ο μαθητής μαθαίνει πώς να προφέρει σωστά τη λέξη "through".
- Εξασκείται στη χρήση του αόριστου και του ενεστώτα σε γλωσσικές ασκήσεις.
- Μαθαίνει πώς να χρησιμοποιεί σημεία στίξης (π.χ. πότε βάζουμε „,“ και πότε ".") .
- Αναγνωρίζει ότι το "read" μπορεί να προφέρεται διαφορετικά, ανάλογα με τον χρόνο.

Αυτός ο ρόλος είναι απαραίτητος για την **τεχνική κατανόηση του κειμένου**.

2. Συμμέτοχος στο κείμενο (Text participant)

Ο μαθητής συνδέει το κείμενο με τις **προσωπικές του εμπειρίες**, κατανοεί τα συμφραζόμενα και το υπονοούμενο νόημα, οικοδομεί **σημασιολογική κατανόηση**.

Παραδείγματα:

- Διαβάζοντας ένα άρθρο για την κλιματική αλλαγή, ο μαθητής σκέφτεται πώς επηρεάζει τον δικό του τόπο.
- Σε ένα παραμύθι, καταλαβαίνει ότι ο λύκος μπορεί να συμβολίζει τον φόβο ή την απειλή.
- Κατά την ανάγνωση μιας επιστολής από Γάλλους μαθητές, οι Έλληνες μαθητές συσχετίζουν τα όσα γράφονται με τις δικές τους οικογενειακές εμπειρίες (βλ. παράδειγμα στο υλικό σας).

Αναπτύσσεται η **κατανόηση και ερμηνεία** κειμένων βάσει εμπειριών και γνώσεων.

3. Χρήστης των κειμένων (Text user)

Ο μαθητής **χρησιμοποιεί τα κείμενα ανάλογα με τον σκοπό τους** και το επικοινωνιακό πλαίσιο. Μαθαίνει τα είδη κειμένων, τη δομή και τις κοινωνικές τους χρήσεις.

Παραδείγματα:

- Συντάσσει μια αίτηση για εγγραφή σε εκπαιδευτικό πρόγραμμα.
- Γράφει ένα e-mail παραπόνου σε μια εταιρεία.
- Φτιάχνει αφίσα για περιβαλλοντική δράση, ακολουθώντας τους κανόνες αυτού του είδους.
- Παρουσιάζει μια προσωπική ιστορία στην τάξη με σκοπό να ευαισθητοποιήσει τους συμμαθητές του.

Εδώ δίνεται έμφαση στη **λειτουργική χρήση του λόγου** ανάλογα με το κοινό και τον σκοπό.

4. Αναλυτής των κειμένων (Text analyst)

Ο μαθητής αναγνωρίζει ότι τα κείμενα **δεν είναι ουδέτερα** – μεταφέρουν ιδεολογίες, προκαταλήψεις ή σκοπιμότητες. Μαθαίνει να **τα κρίνει, να τα ανασχηματίζει και να εκφράζει αντίλογο**.

Παραδείγματα:

- Διαβάζει ένα διαφημιστικό φυλλάδιο και εντοπίζει πειστικές στρατηγικές (υπερβολές, συναισθηματική γλώσσα).
- Αναλύει γιατί ένα άρθρο παρουσιάζει μόνο τη μία πλευρά ενός πολιτικού ζητήματος.
- Παρατηρεί πώς τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης προβάλλουν ιδανικά σώματα και κρίνει τα πρότυπα αυτά.
- Εντοπίζει σε διδακτικό κείμενο στερεότυπα για τον ρόλο των φύλων ή πολιτισμικά σχήματα.

Καλλιεργείται η **κριτική σκέψη και η ικανότητα αντίστασης/αναδιαπραγμάτευσης του νοήματος**.

Σύνδεση με την Πράξη

Ένα καλά οργανωμένο μάθημα μπορεί να εμπλέξει και τους τέσσερις ρόλους:

- Ο μαθητής **αποκωδικοποιεί** τη γραμματική μιας επιστολής.
- **Συνδέει** το περιεχόμενο με δικές του εμπειρίες.
- **Χρησιμοποιεί** το κείμενο για να απαντήσει σε έναν μαθητή από άλλη χώρα.
- **Κρίνει** τη διαφορετική παρουσίαση της οικογένειας στα μέσα ενημέρωσης σε σχέση με την εμπειρία των συμμαθητών του.